

К 78/Д 96

120000868291

$$\begin{array}{r} 78 \\ 296 \end{array}$$

НАРОДНА ОПЕРА—РУСЕ

БАЛЕТНИ СЦЕНИ

И

ОРФЕЙ

два балета

от

ИГОР СТРАВИНСКИ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868291

СЕЗОН 1982 — 1983 ГОДИНА

447934

ИГОР ФЕОДОРОВИЧ СТРАВИНСКИ /1882 - 1971/ е
роден в Ораниенбург/гр. Ломоносов, недалеч от Ленин-
град/ в семейството на известния певец - бащата Феодор
Стравински.

1900 - 1905 г. Стравински учи в юридическия факултет на Петербургския университет, а от 1903 г. взема частни уроци при Римски - Корсаков.

Творческата еволюция на композитора преминава през няколко етапа:

руски

1905 - 1907 г. - първи произведения на композитора -

Симфония и вокална сюита „Фавънът и овчарката“.

1907 - 1908 г. - „Фантастично скерцо“ и „Фойерверк“.

От 1910 г. той се свързва с балетната труппа на Дягилев в Париж, където се състоят балетните премиери на:

1910 г. - „Жар - птица“

1911 г. - „Петрушка“

1913 г. - „Пролетно тайнство“

През годините на първата световна война композиторът живее в Швейцария. Тук той създава произведения като:

1916 г. - „Байка“ или „Приказка за Лисицата, Петела, Котара и Овена“

1918 г. - „История на войника“

От началото на 20 - те години Стравински се установява във Франция.

1922 г. - комичната опера „Мавра“

1923 г. - хореографската кантата „Сватба“

неокласически

1924 г. - клавирен концерт

1927 г. - опера - оратория „Едип цар“

1928 г. - митологичния балет „Аполон Мусагет“

1928 г. - балета - алегория „Целувката на феята“

1930 г. - Симфония на псалмите

1931 г. - цигулков концерт

1934 г. - мелодрамата „Персефона“

От 1939 г. Стравински живее в САЩ.

1951 г. - операта „Похожденията на безпътния“

додекафонен

1957 г. - безсюжетен балет „Агон“

1962 г. - опера - балет „Потоп“

1966 г. - „Заупокойно песнопение“ и други произведения

На перото на Стравински принадлежат и редица лите - ратурни работи.

1935 г. - автобиографичната „Хроника на моя живот“

1942 г. - естетическия трактат „Музикална поетика“

1959 - 1969 г. - шест книги от диалози с диригента Р.Крафт.
През 1962 г. посещава отново своята родина.
Умира в Ню Йорк през 1971 г.

КРАСОТАТА - ВЪПЛЪЩЕНИЕ НА ИДЕАЛНОТО

*„СТРАВИНСКИ Е ОСЪЩЕСТВИЛ ТРИ НЕЩА:
ОТНАЧАЛО Е ПРЕДСТАВИЛ САМ СЕБЕ СИ,
СЛЕД ТОВА - СВОЕТО ОТНОШЕНИЕ КЪМ
ТРАДИЦИЯТА И НАКРАЯ - КЪМ МУЗИКАТА
НА БЪДЕЩЕТО.“*

БОГУСЛАВ ШЕФФЕР

На Стравински е бил „съден“ дълъг творчески живот: неговите първи зрели произведения се отнасят към 1908 г., а последните завършени датират от 1968 г. В продължение на 60 години той работи в различни музикални жанрове; поставя пред себе си все нови задачи, не рядко поражащи неочаквани решения; използва различни изразни възможности в своето изкуство, различни музикални системи.

Художествената еволюция на композитора изобилствува от парадоксални поврати, предизвикващи внезапна смяна на тематиката, маниера на писане, образната съдържателност. Творческият път на гениалния майстор е неравномерен, зигзагообразен. От какво са продиктувани тези спонтанни промени: духовната изменчивост на времето, личните качества на неговата индивидуалност, необичайността на жизнената му съдба?

Трудно е да се намери изчерпателен отговор. От ярките, но твърде противоречиви биографични факти не би могло да се съди за цялостната картина на личността на твореца. В случая става въпрос не за отделни негови произведения, отдавна вече причислени към класиката на

XX в. и утвърдили се в концертния и театрален репертоар, а за творческия път на Стравински като цяло. Безспорно няма съмнение относно неговото художествено съвършенство и майсторство, както и неизчерпаемостта на създадените образи - оказали въздействие върху развитието на съвременното музикално творчество. Неговите най-добри новаторски достижения одухотворяват и формират чертите на новото в изкуството на нашия век. Той внася в него свежа струя, без да е в разрыв с класическите традиции, но смело обновява ги.

Истината, на която служи Стравински - би могло да се каже в най-общи черти - е красотата като възплъщение на идеалното в нравствения смисъл на думата. В това се разкрива хуманистичната насоченост на неговото творчество. Дори понякога той пристъпва към назидателно поучение, осъждащ злото, което руши хармонията на красотата /финала на „Петрушка“, правоучителната приказка „История на войника“ и др./.

„Майстор в занаята“, „Поет на реда“ - взаимодопълващи се понятия, помагачи да се обяснят неустановените художествени търсения на Стравински. Но тези понятия не се явяват изчерпателни за ценностната характеристика на творчеството на композитора. Същественото в дадения случай е това, че в неговите произведения намират отражение отделни важни страни от духовния живот на нашето бурно столетие, богато наситено с катастрофи и небивали, велики открития. Именно за това Стравински с право се нарича класик на музиката на XX век.

КРАСНОРЕЧИЕТО НА ЖЕСТА

Разцветът на балетната музика през второто десетилетие на XX в. я поставя в особено положение спрямо другите музикални жанрове: тя разклаща солидните позиции на операта като господстващ жанр в музикалния театър; живо се отзовава на „новите веяния“ на времето и като „поизтласква“ традиционните жанрове на програмния симфонизъм, се оказва онази сфера за прилагане на творческите сили, където са извършени големи музикални открития в началото на века.

В този период особено ярко се отличават балетните произведения на Стравински. Жанрът става за композитора изходна позиция, от която произлиза цялото негово индивидуално разнообразно творчество. Той работи във всички музикални жанрове, но преди всичко е чародей на театъра. Освен деветте балета, четирите опери, сценичните кантати, създава произведения, които представляват сами по себе си синтез на различни жанрове и в които балетът участва като необходим компонент в художественото цяло. Показателно в това отношение е дори, че в небалетни произведения композиторът предполага определено пластично решение (напр. операта - оратория „Един цар“).

Наследството на Стравински представлява своеобразна енциклопедия на балетните жанрове и стилове, определящи в значителна степен хореографията на нашето време. Всяко негово поредно балетно произведение съдържа нова музикално - хореографска концепция: новата в жанрово - стилистическо отношение музика дик-

тува и новата хореография, новия характер на тяхния синтез.

Неговите „Жар - птица“, „Петруша“ и „Пролетно тайнство“ съответствуват на трите степени в последователното овладяване на новите жанрове в балетния театър: хореографска приказка, хореографска драма и балет - мистерия, и всички те са с ярко изразени черти на руската национална стилистика. Търсенията за национален стил вървят в направление на интонационно - динамичното и ритмично преобразуване на елементите на руския фолклор и сами по себе си създават предпоставки за засилване на ритмо - пластичното начало в тяхната музика. Оттук идват очебийно изпъкващите в балетните партитури на Стравински и на други руски композитори от това време - напр. Прокофиев - конструктивни тенденции, които от балет на балет оказват все по - голямо формообразуващо въздействие върху танцовия език и структурата на спектакъла. Но все пак неговите граници навлизат в безкрайността, когато в орбитата на балетните постановки се включват небалетни произведения. Обяснението за почти тоталната „хореографизация“ на музиката на Стравински би могло да се потърси в нейните специфични качества.

Една от особеностите в творческата индивидуалност на композитора се заключава в това, че за него импулса на възникналия музикален образ служи за конкретен образ на движението. Оттук водещо значение в произведенията на композитора придобива ритмичното начало в цялото негово многообразно проявление в музиката. Раждащата се от образа на движението музика естествено се трансформира в танц, при това - и той самия начален образ - е често танцувален. Той постоянно въвежда елементи на танца в нетанцувалната музика. Заради танца Стравински разширява областта на музиката. В нея внася своето собствено, особено красноречие на жеста, неразривно почувствувано и предадено в цялата си пълнота. - пише Балабанов в своята статия „Танцуваните елементи в музиката на Стравински“.

БАЛЕТНИ СЦЕНИ

и

ОРФЕЙ

Два балета
от
ИГОР СТРАВИНСКИ

Хореография

ДЖАНКАРЛО ВАНТАДЖИО,
гост от Италия

Сценография

ИВАН САВОВ

Музикалното изпълнение е реализирано чрез магнето -
фонен запис на Чехословашката филхармония под дири -
гентството на Оскар Данон

СЪДЪРЖАНИЕ НА „ОРФЕЙ“

Орфей е загубил Евридика, светът е рухнал за него.

ПЪРВА КАРТИНА

Орфей оплаква Евридика. Неговите приятели напразно се опитват да го успокоят, поднасяйки му подаръци. Неутешим той ги отпраща. Ангелът на смъртта се появява и Орфей го моли да му уреди среща с Евридика. Ангелът се съгласява да придружи Орфей.

ВТОРА КАРТИНА

Адът. В него танцуват фуриите, които преследват и заплашват Орфей. Ангелът на смъртта го уверява, че той може да се предпази от техните злини само чрез своята песен. Орфей успява да ги укроти. Душите, прогонени в ада, молят Орфей да не ги лишава от своята песен.

Плутон също е развълнуван от песента на Орфей и решава да му върне Евридика, но първо му завързва очите, понеже му е забранено да я види преди да е достигнал живите.

ТРЕТА КАРТИНА

По пътя към света на живите, Орфей изгубил търпение сваля превръзката от очите си и прегръща Евридика, която в същия момент пада мъртва.

Ангелът на смъртта, не можейки повече да помогне на Орфей, го връща на земята.

ЧЕТВЪРТА КАРТИНА

На земята Орфей попада в света на оргиите, където бива пленен и разкъсан. Неговите приятели намират трупа му, оплакват и съобщават на певеца. Те поднасят лирата на Орфей в дар на Слънцето, което се появява под формата на Аполон - бог на изкуствата.

БАЛЕТНИ СЦЕНИ И ОРФЕЙ

През 20 - те - 40 - те години композиторът продължава една от централните тематични линии на своето творчество - линията на "белите" балети. Тази тенденция, започнала от „Агон“ личи още в „Концертни танци“ [1942] и в „Балетни сцени“ [1944], в които също преобладава стилизацията на класическия танц, а съдържанието е лишено от всякаква литературна или драматична идея.

В 1947 г. Стравински завършва балета „Орфей“, който му е поръчан от ръководителя на американското балетно общество Линкълн Киришайн. Този балет е рождба на двама „родители“: балета „Аполон Мусaget“ и мелодрамата „Персефона“. Бароковият дух на „Аполон“ невидимо присъствува в този неокласически балет, оцветен също в светли архаични тонове. Известната драматичност на музиката на „Орфей“, разбира се го отличава от студената маниерност на „Аполон“. Мрачните картини на ада и възвишеният образ на Орфей, омагьосващи адските сили със своята вдъхновена игра, го приближава по-скоро до „Персефона“. Стремжът към своеобразен колорит, а не към драматично действие характеризира музиката на това произведение. Танцът на Орфей - плач по Евридика, влият в себе си всички класически интонации на жалбата, придаващи им възвишено - епически характер. „Орфей“ е преди всичко трагически балет. Лирата на земния певец на идеалната музика - преминава в ръцете на Аполон и оттам изчезва в идеалния свят на изкуството, а заедно с нея от музиката на Стравински заедно изчезва и образа на античността.

ДЖАНКАРЛО ВАНТАДЖИО започва своя творчески път като ученик на Тереза Батаджи във висшето училище по хореография към Римската опера, което завършва през 1957 г. и веднага постъпва там като солист.

През 60 - те години вече Вантаджио се проявява и като хореограф като участва в собствените си постановки. Върхово постижение от този етап в неговото развитие е представянето му на „фестивала на двата свята“ в Сполето през 1965 г. с постановката „Завещанието“ по хореография на Джон Батлер.

Три последователни сезона той танцува като пръв солист в Държавната опера в Бон, ФРГ. В този период Аурелио Милос създава специално за него балета „Полифоника монодия ритмика“ по музика на италианския композитор Луиджи Ноно.

Като предпочитан гост в Римската опера, балетмайсторът създава ярки превъплъщения в „Пролетно тайнство“ на Стравински, „Четирите темперамента“ на Хиндемит, „Карнавал“ на Шуман, „Сърните“ на Пуленк, „Игри“ на Дебюси и др.

След Бонския си период Вантаджо работи в трупата на световно известния френски балетмайстор Роланд Пти, с която посещава СССР, САЩ, много страни от Европа, Америка и Азия. Като асистент - балетмайстор на Пти, той изучава тайните на сложното хореографско изкуство, за да израстне като прекрасен балетмайстор - постановчик, търсен в екипа и на световноизвестни режисьори като Роберто Роселини, с когото създава филма „Мисията“, „Дон Жуан“ с режисьор Йозеф Лосей и др.

С голямо майсторство и професионализъм интерпретира „Петрушка“ и „Орфей“ на Стравински през 70 - те години, като същевременно е директор и главен хореограф на театър „Ла Фениче“ във Флоренция. Тук той създава „Чудният мандарин“ на Бела Барток.

Понастоящем Вангаджо има собствена балетна труппа към Римската опера, в която работи и като хореограф, и като балетист. С голям успех се ползват неговите постановки по музика на Респики, Дебюси, Пуленк, Шуман и др.

Надарен с богата душевност, изключително работоспособен, изкуството му се характеризира с отлично владение на класическата танцова лексика, модерна пластика, разнообразен хореографски текст, емоционалност, богата музикална култура, чувство за стил и красота.

„В МЕН СТИЛЪТ Е РУСКИ“

Определено може да се изтъкне, че Стравински е руски национален композитор. Именно и с това качество се утвърждава световната слава на автора. Във всички жанрове и стилове на многоликото му творчество може да се открие националната природа на неговото дарование. „Аз през целия си живот говоря по руски, мисля по руски, в мен стилът е руски. Може би в моята музика това че се усеща веднага, но това е заложено в нея, в нейната скрита природа“ - споделя той по време на пребиваването си в Москва през 1962 г.

Тази особеност в цялото творчество на Стравински е почувствувал genialният съветски композитор Д. Шостакович, писал веднъж: „Руският дух е неуцожим в сърцето на този истински голям и много-странен талант, роден на руска земя и кръвно свързан с нея. Независимо от това, че композитора̀т отдавна е напуснал Русия, това, което той е наследил от нея, е останало в него за цял живот и се е проявило почти във всички произведения.“

Зав. постановъчната част: Л. Арнаудов; Театърмайстор:
Д. Дончев; Зав. художествено осветление: Ц. Сокеров;
Зав. светлинни ефекти: А. Харалампиев; Зав. шивашки
ателиета: Ал. Димова, Т. Трифонов; Зав. перукеро - фри -
зьорско ателие: Здр. Златева; Зав. дърводелско ателие:
Г. Господинов; Зав. железарско ателие: Вл. Илиев; Рекви-
зитор: Ц. Диков; Гардеробьер: Б. Харалампиева, Д. Ми-
хайлов; Зав. тапицерско ателие: Т. Кирова;
Художници - изпълнители: Христо Арнаудов, Петър Ан-
тонов, Красимир Шипкалиев; Помощник - режисьори:
Людмила Шабанова, Венцислава Славейкова.
Програмата подготви: Йоанна Бакалова

